

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1995/3

Karar Sayısı: 1995/2

Karar Günü: 12.1.1995

R.G. Tarih-Sayı :R.G.'de yayımlanmamıştır. (Red)

Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. ŞE. tarafından; 1994 Malî Yılı Bütçe Yasası'nın 28. maddesi uyarınca Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce çıkartılan ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasası'nın 58. maddesine göre kurulan döner sermaye işletmelerini de kapsayacak biçimde genel ve katma bütçeli idarelere bağlı tüm döner sermaye işletmelerinin kullanmadıkları yıl sonu kârları ile aylık gayrisafi hâsılatından %10 nisbetinde peşin gelir kesintisi yapılarak Hazine'ye yatırılmasını öngören 512 sıra sayılı Tebliğin "Üniversitelerin 2547 sayılı Kanunun 58'nci maddesine göre faaliyette bulunan döner sermaye işletmeleri" yönünden iptali için Danıştay'da dava açılmıştır.

Davaya bakan Danıştay 10. Dairesi, davacının dava konusu tebliğin dayanağını oluşturan 1994 Malî Yılı Bütçe Yasası'nın 28. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasının ciddi olduğu kanısına vararak iptali için başvuruda bulunmuştur.

Danıştay 10. Dairesi'nin başvurusu, Anayasa Mahkemesi'nin 13.7.1994 günlü, Esas 1994/6, Karar 1994/54 sayılı kararıyla ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın değişik 2. maddesi ile Geçici 2. maddesi gereğince dava konusu idari işlemle davacının kişisel hakkı ihlâl edilmediğinden ve bu nedenle de Anayasa'nın 152. maddesinde öngörülen itiraz yoluna başvuran mahkemede bakılmakta olan bir dava bulunmadığından 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesinin üçüncü fıkrasına göre başvuran mahkemenin yetkisizliği gerekçesiyle reddedilmiştir. Bu karar, itiraz yoluna başvuran Danıştay 10. Dairesi'ne tebliğ edildikten sonra ilgili Daire'nin önceki başvurunun yinelenmesi niteliğindeki işbu başvuruyu yaptığı anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkilerini belirleyen Anayasa'nın 149-153. maddeleri ile 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın Anayasa'ya uygunluk denetimine ilişkin 19-31. maddelerinde, yargılama yöntemi özgün biçimde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 153. maddesinde Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin olduğu; yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağladığı açıklıkla belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarının, adlî ve idarî yargıdaki gibi, ikinci kez incelenmesine olanak veren bir kural bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, daha önce karara bağlanan, tarafları ve konusu aynı olan uyuşmazlıkta direnme niteliğinde yinelenen Anayasa'ya aykırılık savının ele alınması sonucunu doğuracak istemin ilk incelemeye geçilmeksizin reddi gerekir.

Yekta Güngör ÖZDEN, İhsan PEKEL, Ahmet N. SEZER, Yalçın ACARGÜN ve Ali HÜNER bu görüşe katılmamışlardır.

SONUÇ :

Esas Sayısı: 1995/3
Karar Sayısı: 1995/2

24.12.1993 günlü, 3941 sayılı "1994 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun 28. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı savıyla iptaline ilişkin itirazın;

Danıştay 10. Dairesi'nce daha önce aynı olay, konu ve dosya için yapılan başvuru, Anayasa Mahkemesi'nin 13.7.1994 günlü, Esas 1994/60, Karar 1994/54 sayılı kararıyla reddedildiğinden, eski başvurunun yinelenmesi niteliğinde olması nedeniyle ilk incelemesine geçilmeksizin REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, İhsan PEKEL, Ahmet N. SEZER, Yalçın ACARGÜN ile Ali HÜNER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

12.1.1995 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	İhsan PEKEL
Üye	Üye	Üye
Selçuk TÜZÜN	Ahmet N. SEZER	Haşim KILIÇ
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye		Üye
Ali HÜNER		Lütfi F. TUNCEL

KARŞIOY GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1995/3

Karar Sayısı : 1995/2

Anayasa'nın 148. ve 150. maddeleriyle 2949 sayılı Yasa'nın 18. maddesinde sözü edilen "Biçim" ve "Öz" yönünden denetim, yine 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesiyle Anayasa'nın 149.

maddesinin üçüncü fıkrası gereğince düzenlenen Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "İlk İnceleme" başlıklı 8. maddesinin birinci fıkrasının (b) bölümünün üçüncü kesiminde anlatıldığı gibi "İlk İnceleme" ve "Esas İnceleme" evrelerinden oluşan bir süreçte yapılmaktadır.

Eldeki iş bir yönetsel konu ya da sorun değildir. Bu konular Anayasa Mahkemesi Kurulu'nun işlevi dışında kalmaktadır. Kurula "İlk İnceleme Raporu"yla sunulan, yukarıda belirtilen dayanakların doğruladığı bir yargısal çalışma konusudur. Çoğunluk oyunun benimsediği gibi "İlk İnceleme yapılmaksızın geri çevrilmelidir" yargısına katılmak olanaksızdır. Çünkü Kurulun görüşerek karara bağladığı konu, tümüyle ilk incelemedir. Yapılmakta olan çalışmayı özel görüşlerimizle ilk inceleme dışında ya da başka bir çalışma saymak yetkisini taşımamaktayız. Alınan karar da ilk inceleme evresinde alınmıştır. Bu nedenle de karşıoyda kalanlar "Esasa geçilmelidir" görüşünü savunmuşlardır. Esas incelemeden önceki evre ilk inceleme evresidir. Başvuruları, koşulları varsa, Kurula sunmadan ve ilk inceleme konusu yapmadan yanıtlamak - karşılamak Başkanlığın görevidir.

Olayda bir yüksek mahkemenin başvurusu vardır. Bu başvuru önceki aşaması gözetilmeden değerlendirilip sonuçlandırılması gereken bir yeni itirazı içermektedir. Anayasa Mahkemesi nasıl ilk inceleme evresini geçerek öz yönünden yaptığı inceleme sırasında ilk inceleme evresinde alması gereken bir kararı alabiliyorsa, daha açık bir anlatımla kendisi ilk inceleme kararına ters, onu değiştiren bir karar alabiliyorsa, itiraz yolunu izleyen mahkemeler de konuyu yeniden getirebilir. Bu durumda yapılacak ilk iş, ilgili rapor gözetilerek konuyu değerlendirmektir. Önceki karar doğrultusunda görüş ve karar açıklanabileceği gibi tersine görüş ve kararlar da açıklanıp alınabilir. Ama hiç ele almamak ya da ilk incelemeye alınmadan geri çevirmek gibi bir yol ve yöntem izlenemez.

Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararı doğrultusunda ya da yeni değişik bir karar çıkması olasılığı inceleme zorunluluğunu ortadan kaldırmanın gerekçesi olamaz. Mahkeme görevinden kaçınamaz. İnceleme yapıp olumlu ya da olumsuz bir kararla sonuçlandırmak, öz yönünden inceleme gereğine ya da yetkisizlik nedeniyle reddi karar vermek durumundadır. Haklı bir neden yoksa, önceki karardaki gerekçeler yinelenerek ve yenileri de eklenerek yetkisizlikten red kararı verilebilir. İtiraz yolunu izleyen mahkemenin tutumu ve kararda bulunmaması gereken anlatımlara değinilip gerekli değerlendirme yapıp yanıtlar da verilebilir. Anayasa Mahkemesi'nin ilk inceleme kararlarının sonuç doğurması anayasal bağlamda ona göre işlem yapacak mahkemenin sorumluluğundadır.

Konunun öz yönünden incelemesi gerektiğine ilişkin daha önce Esas. 1994/60 sayılı dosyadaki ilk inceleme kararına karşıoyumun gerekçesini burda da yineliyorum. Danıştay Yasası'ndaki değişiklik anayasal denetimi engellemez. Anayasal yargı denetiminin amacı ve sorunun dâva açan öğretim üyesini doğrudan ilgilendiren özelliği, Anayasa Mahkemesi'nin incelemesini gerektirmektedir. Bu nedenle ilk inceleme kararının niteliğini gözardı eden, kayıтта no. alarak Kurula getirilen işin esasına geçilmeyi engelleyen çoğunluk görüşüne katılamıyorum. 12.1.1995

Başkan

Yekta Güngör ÖZDEN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1995/3

Karar Sayısı : 1995/2

Bu konuda Başkan Yekta Güngör ÖZDEN'in karşıoy gerekçesine katılıyorum.
16.8.1995

Üye

İhsan PEKEL

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1995/3

Karar Sayısı : 1995/2

Anayasa'nın 148. maddesinde "Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler." denilerek Anayasa Mahkemesi'nin asıl görevi belirlenmiştir. Mahkemeye verilen bu görevle Anayasa'ya aykırı kurallar iptal edilerek hukuksal düzen arıtmakta ve Anayasa'nın 11. maddesinde öngörülen "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" ilkesinin uygulamada gerçekleşmesine çalışılmaktadır. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi'nin yöntemine uygun yapılan bir itiraz başvurusunu inceleyip karara bağlaması zorunludur.

Anayasa'nın 153. maddesinin birinci fıkrasında Anayasa Mahkemesi'nin kararlarının kesin olduğu belirtilmiştir. Ancak, bu kesinlik mahkemenin ilk inceleme sonucu verdiği kararlara ilişkin olmayıp, işin esasına girerek başka bir anlatımla yaptığı Anayasa'ya uygunluk denetimi sonucu verdiği iptal veya red kararlarına ilişkindir. Kaldı ki, bir kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin verilen red kararları yönünden mutlak bir kesinlikten de söz edilemez. Çünkü, Anayasa'nın 152. maddesinin son fıkrasında "Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz." denilerek bu kesinlik süre ile sınırlandırılmıştır. Şu durumda, işin esasına girilerek verilen red kararları hakkında dahi mutlak bir kesinlik söz konusu değilken işin esasına girilmeden ilk inceleme evresinde verilen bir kararın kesinliğinden ise hiç söz edilemez. Tersine bir anlayış geçerli kabul edildiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin esas inceleme evresinde ilk inceleme sonunda verdiği bir karara aykırı bir karar vermemesi gerekir. Oysa, Mahkeme ilk inceleme sonucu davada uygulanacak kural kabul ederek Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına karar verdiği

Esas Sayısı: 1995/3
Karar Sayısı: 1995/2

kimi durumlarda esas inceleme evresinde ilk inceleme sonucu verdiği karara aykırı karar verebilmektedir. Böylece, ilk inceleme sonucu verilen kararların kesin olmadığı kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 153. maddesine dayanarak itiraz başvurusu hakkında ilk inceleme yapmaktan kaçınamaz. Bu nedenlerle ve 12.1.1995 günlü, E. 1995/3, K.1995/2 sayılı karardaki karşıoyumda belirttiğim gerekçelerle işin esasının incelenmesi gerekir.

Üye

Ahmet N. SEZER

KARŞIOY GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1995/3

Karar Sayısı : 1995/2

Bu konuda Başkan Yekta Güngör ÖZDEN'in karşıoy gerekçesine katılıyorum.
16.8.1995

Üye

Yalçın ACARGÜN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1995/3

Karar Sayısı : 1995/2

Bu konuda Başkan Yekta Güngör ÖZDEN'in karşıoy gerekçesine katılıyorum.
16.8.1995

Üye

Ali HÜNER